

5. Jelentés az ásványtárról.

Az elmúlt esztendő eseményeinek sorából fényesen kimagaslik egyesületünk félszázados ünnepéye, melynek lélekemelő részletei közül a tárunkat érdeklőket óhajtom itt érinteni. Elsősorban megemlékszem Őfelsége legmagasabb személye képviselőjének, gróf *Bánffy* György főajtónálló mester úr Ónagyméltóságának és díszes kíséretének látogatásáról gyűjteményünkben. Magas látogatónk élénk érdeklődéssel és kiváló figyelemmel nézte meg Erdély ásvány- és geológiai kincseit, ezek között különösen jó hatást tettek reá a Retyezátnak, Verespataknak és Erdély többi szép helyeinek *Melka Vinczétől* megfestett művészi képei, melyeknek társaságában nem szakember előtt is megelevenednek azok a parányi darabka képviselők, amelyeket üvegszekrényeink zárnak magukba. Nagyon érdekelték Ónagyméltóságát kiválóbb ősemlős-maradványaink is: Cervus megacerosunk, barlangi medvének stb.

A másik említésre méltó esemény 50 éves jubileumunk alkalmával az, hogy megírtuk elődömmel, dr. *Koch* Antal budapesti egyetemi tanár úrral Tárunk 50 éves történelmét. Habár a szerkesztő kívánságának megfelelőleg csak a kiváló események vannak megörökítve ebben az ismertetésben, mégis Tárunkra vonatkozó több fontos részletet ment meg az elfeledéstől és összefüggő képét adja a Tár életének és fokozatos fejlődésének.

Ha már most a multnak több tekintetben vonzó képe, gyors fejlődése után Tárunk legközelebbi jövőjére gondolunk, akkor bizony post equitem sedet atra cura! Mert azok a bajok, amelyeket régebbi jelentésünkben többször panaszoltam, most már a legkomolyabb akadályokat gördítik tárunk nyugodt fejlődése útjába. Odáig jutottunk, hogy gyűjteményünkben nincs többé egyetlen szekrény a további szaporodás befogadására, de nincs hely sem a mindig nehezebben megszerezhető szekrények számára, úgy, hogy már most csak a közönség előtt elzárt földközi helyiségeinkben tudunk még a kezelhetőség és a tisztaság veszélyeztetésével néhány szekrényt beszorítani.

A másik nem kevésbé lehangoló, sőt szégyenletes dolog az, hogy fiatal, buzgó, tudományos munkásainknak Tárunkra vonatkozó jóra való dolgozatai, ha azokat mint doktori értekezéseket saját költségükön nincsenek kényszerülve kinyomatni, akkor azok a különböző fiókokban rekednek meg. Ezzel mesterségesen visszafojtjuk Tárunk anyagának nagyon is szükséges feldolgozását, amely

a jelenlegi viszonyok között, midőn Tárunknak egyetlen rendes fizetéssel bíró tisztviselője sincs, különben is gyengén halad előre.

Rá kell mutatnom ezekre a hovatovább, annál nagyobb veszedelemet magukba rejtő körülményekre, mert igen kevés kilátás van arra, hogy a közel jövőben ezeken segítve lesz, a belőle származó bajokért pedig a felelősséget nem vállalhatom magamra.

Gyűjteményünk 1909. évi gyarapodását *gyűjtéseink* felsorolásával kezdem meg, mely úton ez évben is a legtöbb tárgy került Ásványtárunkba. Ilyen módon szaporodott gyűjteményünk:

1. Jád völgy-, Lóró-, Nagysármás-, Meződomb-, Mezőszentgyörgy-, Mezőbáld-, Kisczell-, Óbuda-, Kiskapus-, Marótlaka-, Székelyó-, Szkrind-, Rekeczel-, Nagykalota-, Vaskóh-, Alvácza-, Nagyhalmágy-, Brád-, Vajdahunyad-, Gyalár-, Déva-, Hidegszamos-, Miskolcz-, Tapolcza-, Lugano-, Caronna-, Maroggia-, Bellinzona-, Göschenen-, Amsteg-, Axenstein-, Luzern-, Littau-, Grindelwald-, Sepsi-sz.-györgy-, Sugas-, Bodola-, Nyén-, Keresztyénfalva-, Bucsecs-, Komolló-, Fel-doboj-, Előpatak-, Tusnád-, Szentannató-, Kukojszás-, Málnás-, Zsibó-, Paptelek-, Róna-, Dubova-, Újbánya-, Gioja Tauro-, Palmi-, Rosalia-, Milazzo-, Lipári-, Strom-boli-, Vulkanó-, Palermo-, Girgenti-, Caltanissetta-, Syracuse-, Messina környékéről, az én gyűjtésemből 721 darabbal.
 2. Borberek-, Karna-, Akmár környékéről, dr. Szentpétery Zsigmond gyűjtéséből --- --- --- --- 20 „
 3. Kolozsvár-, Torda-, Kolozs-, Parajd- és Szó-váta környékéről, dr. Balogh Ernő gyűjtéséből --- 75 „
 4. Kapnikbánya-, Hidegszamos-, Melegsza-mos-, Hesdád és Kisfenes környékéről, dr. Papp Simon gyűjtéséből --- --- --- --- 153 „
 5. Árkos-, Bölön-, Sepsiszentgyörgy környékéről, Kiss Ernő gyűjtéséből --- --- --- --- 150 „
 6. Tusnád környékéről, Barabás Tibor gyűjtéséből 50 „
 7. Gyerővásárhely környékéről, Hoffer András gyűjtéséből --- --- --- --- 20 „
- A gyűjtésekből származó évi szaporodás tehát 1189 darabot tesz ki.

II. *Vétel útján* szaporodott gyűjteményünk:

			korona értékben
Franz Thumától, Brűx,	--- --- --- ---	40 drb. tárgy	52·29
Foote Mineral Cotól, Philadelphia	--- ---	16 „ „	252·50
Foote Mineral Cotól, Philadelphia	--- ---	15 „ „	232·50
Grebel, Wendler et Co.-tól, Genéve	--- ---	36 „ „	278·86
Grebel, Wendler et Co.-tól, Genéve	--- ---	57 „ „	531·34
Themák Edétől, Temesvár	--- --- --- ---	11 „ „	92·72
Dr. F. Krantzól, Bonn	--- --- --- ---	1 „ „	10·94
M. kir. bányahivataltól, Abrudbánya	---	2 „ „	681·02

		korona értékben
C. Drooptól, Dresden Plauen	15	218·89
L. Fils D'Emile Deyrolle, Páris	100	195·46
V. Frictől, Prag	16	166·42
Det norske Bergselskabetól, Christiania	15	278·19
Melka Vinczétől, Kolozsvár	1	300·—
J. Böhmtől, Wien	1	20·—
tehát összesen		326 drb. tárgy 3311·13

III. *Ajándékozás útján* gyarapították gyűjteményünket:

Dr. Békésy Károly Kolozsvár környékéről	4	drb. tárggyal
Dr. Gaál István Rákosd környékéről	22	" "
M. Kovács Géza Révről	1	" "
Dr. Richter Aladár Birmingham és Carlomagóból	2	" "
Dr. Vajna Izidor Akmárról	1	" "
Illés Sándor Körispatakról	5	" "
Dr. Csérer Lajos Rohonc környékéről	18	" "
Orosz Endre Kérd és Apahida környékéről	4	" "
Ornstein József Szamosujvár környékéről	1	" "
Fekete Nagy Béla Gyöngyöspata környékéről	7	" "
Polák Gaston Keresztényfalva környékéről	2	" "
Vas András Felsőszentmihályfalváról	1	" "
Dr. Szádeczky Gyula Felsőbánya környékéről	15	" "
Binder Hans Szohodol környékéről	2	" "
Bodnár János Macskamező környékéről	10	" "
összesen		95 drb. tárggyal

IV. *Meghatározásra beküldött* anyagból szaporodott gyűjteményünk:

Fischer Bélától Nagycsalambfalváról	5	darabbal.
Leitner Sámueltól Kissebesről	19	"
Máv. építő felügyelőségtől és Török Kálmántól a gyergyóditrói vasút mentéről	29	"
Farkas Istvántól Kisbányáról	1	"
Máté Istvántól Kisfenesről	3	"
Br. Bálinttól Józseftől Nyárádszeredáról	1	"
Ullmann Ferencztől Karácsról és Újbarestről	3	"
összesen		61 darabbal.

Tehát az egész évi szaporodás 1671 darabot tesz ki.

Gyűjteményünk tárgyainak tudományos feldolgozására és közlésére vonatkozólag jelenthetem, hogy Verespatak közeteiről a magyarhoni földtani társulat 1909. márczius 3-iki szakülésén előadást tartottam, mely előadásom a Földtani Közöny XXXIX. k. 336—362. l. és németül „Über die Gesteine von Verespatak“ cím alatt a Földtani Közöny XXXIX. k. 436—464. l. geologiai térképpel és 4 táblával jelent meg, Budapesten 1909.

Dr. Szentpétery Zsigmondnak „A persányi hegység meso-

zoicus eruptivus kőzetei, különös tekintettel a földtani viszonyokra“ cz. munkája a Múzeumi Füzetek IV. k. 27—81. lapjain, németül „Die mesozoischen Eruptivgesteine der südlichen Hälfte des Persányer Gebirges, mit besonderer Berücksichtigung der geologischen Verhältnisse“ czímen a Naturwissenschaftliche Museumshefte Bd. IV. pp. 82—144. geologiai térképpel jelent meg, Kolozsvár, 1909.

Dr. *Balog Ernő* előadást tartott a természettudományi szakosztály 1909. decemberi szakülésén, „Quarcz Erdély felsőmediterrán korú gypszeiben“ czímen.

Tüske Bélának „Offenbánya környékének geologiai és petrographiai viszonyai“ cz. 43. lapra terjedő doctori értekezése geologiai térképpel a szerző költségén jelent meg Kolozsvárt, 1909.

Papp Simonnak „A Gyalui havasok Cercul Dobrinului, Marisel, Prizlop és a Vrf. Cheruluj közötti részének kőzettani és geologiai viszonyai“ cz. 74. lapra terjedő doctori értekezése geologiai térképpel és 4 táblával a szerző költségén jelent meg Kolozsvárt, 1909.

Hoffer Andrásnak „A Kiskapus és Gyerővásárhely közötti terület geologiai viszonyai, különös tekintettel az eruptivus kőzetre“ cz. 53. lapra terjedő doctori értekezése geologiai térképpel a szerző költségén jelent meg Kolozsvárt, 1909.

Dr. *Vadász Elemér* budapesti egyetemi tanársegéd, a múlt évben Sepsiszentgyörgy környékén gyűjtött kőületeinket tette tudományos feldolgozás tárgyává. Erre vonatkozó értekezése rövid időn belül meg fog jelenni.

Kiss Ernő a Sepsiszentgyörgy vidéki kárpáti homokköveket dolgozza fel.

Ezenkívül többször tartottunk népszerű bemutató előadásokat gyűjteményünkkel kapcsolatban a múlt év folyamán is.

Az Ásványtár látogatóinak száma 1909. évben 726 volt.

A jelentésnek tudomásulvételét kéri

Kolozsvár, 1910. február 9-én.

Dr. Szádeczky Gyula,
Igazgató.